

Fra revyviser til filmhits

Spændende nodesamling er nu katalogiseret

*af seniorforsker, ph.d.
Claus Røllum-Larsen*

Det er velkendt, at Det Kongelige Bibliotek har en stor og interessant samling af småtryk, dvs. foreningsmeddelelser, koncertprogrammer, udstillingskataloger, lejlighedsange, telefonbøger, køreplaner og meget andet, men at biblioteket også rummer en omfattende samling af *musikalske* småtryk, vil nok komme bag på de fleste. For hvordan får man overhovedet betegnelsen "småtryk" til at indgå i en nodesammenhæng?

Historien om musiksmåtryks-samlingen tager sin begyndelse i 1917, da man – og det må have været den daværende leder Erik Abrahamsen – fra Musikafdelingens Hovedsamling valgte at udskille dele af den lettere musik, dvs. slagere, viser, varieté- og kabaretmusik, salonmusik og moderne dansemusik, lettere arrangementer af klassiske værker, spillemandsmusik, revy- og skuespilmusik samt musik til vaudeviller.¹ At der i 1917 har ligget en kvalitetsmæssig betragtning til grund for udskillelsen af disse materialer, får man et indtryk af ved at læse en artikel skrevet af Sven Lunn, Musikafdelingens leder i årene 1947-1969: "1917 oprettedes en særlig musikalsk Smaatryksafdeling, beregnet til Varieté- og moderne Dansemusik, der indgaar i Samlingen uden foregaaende Accessionering og Katalogisering. Som Følge af Café-Musikens Industrialisering

vokser denne Smaatryksafdeling efterhaanden med en uhyggelig Fart."²

At samlingen voksede med et sådant tempo skyldtes selvfølgelig i første række, at noderne blev modtaget gennem den supplerende lov om pligtaflevering, der var trådt i kraft i 1902, og som bl.a. omfatter enhver dansk nodeudgivelse. Lunn's artikel er fra 1946, og vi ser i dag på disse noder med andre øjne. Imidlertid lå samlingen ukatalogiseret i mange år, og i 1986 blev den lukket, idet alle musiktryk, som er optaget i *Dansk Musikfortegnelse*, fremover skulle placeres i Hovedsamlingen.

Først i 1989 påbegyndte man en katalogisering af det store materiale, der udgøres af ca. 32.000 nodetryk, og som omfatter hen ved 55 hyldemeter; men indtil 2010 var en betydelig del af samlingen stadig ukatalogiseret. Ved en særlig bevilling er det lykkedes at få denne sidste – og store – del af samlingen katalogiseret, således at alle musiksmåtryk nu kan søges i REX og benyttes på Læsesal Vest. Dermed er den sidste store nationale samling af noder i Det Kongelige Biblioteks samlinger blevet tilgængeliggjort, således at man kan danne sig et stort set komplet indtryk af danske nodeudgivelser gennem tiderne.

Samlingen er opdelt i syv rækker, ordnede efter format og indhold:³

1. Serier i folioformat
2. Serier i kvartformat
3. Instrumentalmusik i folioformat
4. Instrumentalmusik i kvartformat
5. Vokalmusik i folioformat
6. Vokalmusik i kvartformat
7. Revyer

En del af materialet i samlingen må formodes kun at være bevaret i få eksem-

Nr. 110. Min Kærest og jeg.

6/8.

I.
Jeg ved saa bestemt, der komme maa
En Kærest til mig,
Det er vi vist to der venter paa,
Min Kærest og jeg,
En Kærsgut han være skal,
Paa Hænder han mig bære skal
Og kun stro Roser paa min Vej,
Min Kærest og jeg.

II.
Jeg tar' ikke Fejl, der kommer snart
En Kærest til mig,
Jeg ser det saa klart, vi faar det saa rart,
Min Kærest og jeg,
Jeg ved hvordan han skal se ud,
Hvordan jeg være skal som Brud,
Han sejs-stolt, jeg glid — men bleg,
Min Kærest og jeg.

III.
Det er vel kun saare jævne Ord,
En Kærest til mig,
For mig er de Ord et Jubelkor,
Min Kærest og jeg,
Kæreten spændes Hesten for,
Og Talen sørger Præsten for,
Og saa er hele Resten vor,
Min Kærest og jeg!

IV.
Se paa mig, om jeg fortjener ej,
En Kærest til mig,
Det var lige ondt mod ham og mig,
Min Kærest og jeg,
Han faar mig ung og glad og god
Med alt mit varme Hjerteblod,
Jeg venter Dig, Du henter mig: —
Min Kærest og jeg!
Min Kærest og jeg!
Min Kærest og jeg!

Dette Blad lægges under Strængene saaledes, at den første Linie til venstre ligger lige under den første Melodistræng.

TIL 5 ACCORD GUITAR-ZITHER.
ROB. KLEINERT.
KØBENHAVN.

Eftertryk forbydes.
Zither 2 1/2.

DANSK PAPIRFABRIC AKTIE. KØBEN.

Ill. 1: Et af nøglebegreberne i karakteristikken af de musikalske småtryk må være let tilgængelighed. Den store komplicerede musik blev forenklet, og for de mange, der fx spillede citer, var de ark, som kunne købes hos musikhandlerne og lægges under strengene, en stor hjælp. Det viste ark er udgivet af Robert Kleinerts Musik-Forlag i København.

14de Aargang Cornet
 2^{det} Hefte BIBLIOTHEK
24. 1908

UDVALGT UNDERHOLDNINGS MUSIK
 FOR BY OG LAND.

Udgivet af Musikforlaget J. N. Fischer, Vedstrøeg 258, C, 3 Sal, København V.
 Marsch og Danse Hefterne udkommer i April og Juli Maaned samt i December et Hefte indeholdende Oper og Underholdningsmusik med Italienske og andre Sange for følgende Besætning:
 Piccolo, Fløjte, 2 Kornet, Trompet, 3 Basuner, 2 Althorn, Fagot, samt 2 Tambour.
 Et Hefte for 10 Stemmer koster 4 Kroner. Enkelt Stemmer koster 50 Øre pr. Stk.

Nr. Gottschalksens Landeplage. Carl Gottschalksen.
 (Den ny Kanarieflugt.) Scottish.

Telt. Nera. 888 x.

Ill. 2: Gottschalksens Landeplage udkom i 1908 i serien "Udvalgt Underholdnings Musik". Serier som denne var vigtige distributionskanaler for den lette musik. Samlingen af musikalske småtryk indeholder adskillige af sådanne serier.

plarer og i bibliotekssammenhæng kun på Det Kongelige Bibliotek, eftersom Statsbiblioteket for mange år siden foretog kassation inden for netop denne slags nodetryk.⁴

Hvad er det da, man kan finde i samlingen af musiksmåtryk? Som nævnt er de populære genrer rigt repræsenteret. Flere af serierne indeholder orkestermateriale til salonorkestre eller hornorkestre. Det drejer sig om *Warnys Orkester-Abonnement* fra midten og slutningen af 1930'erne, *J.N. Fischers Udvalgt Underholdnings-Musik* fra begyndelsen af 1900-tallet, *Boesens Orkester-Bibliotek* og de to serier fra musikforlaget Tempo: *Danse Serie* og

Swing Serie. Men så langt den største af disse orkesterserier er dog Wilhelm Hansens Musikforlags *Piccolo*, der udkom ca. 1920-1964, og som omfatter over otte hyldemeter.

Repertoiret i disse samlinger er populære melodier, som har været kendte tilbage fra de københavnske og frederiksbjergske revyer i slutningen af 1800-tallet, og det er lettere klassiske værker, som er blevet spillet ved regimentsmusikorpsernes koncerter på provinsbyernes torve, af restaurationernes trioer eller orkestre på de større restauranter i København og i de store provinsbyer i begyndelsen af 1900-tallet, af orkestrene i Zoologisk

SELVTE

ET LILLE ORD
Tango FRA DIG MIN VEN

Musik af
JULES SYLVAIN
TEKST AF
GUDDE & HELLE

PIANO KR. 2,00

EDITION SYLVAIN
TEGLGAARDSTR. 5
KØBENHAVN

Ill. 3: Mange af de populære sange udkom under pseudonym, således fx Et lille Ord fra dig min Ven. Komponisten var svenskeren Stig Hansson (1900-1968), som fra 1924 leverede utallige melodier til bl.a. film under navnet Jules Sylvain og mere end 30 andre pseudonymer.

PRINSESSE FOR EN DAG

indsunget på HMV af **GITTE**

Ill. 4: Som så mange film i 1950'erne og 60'erne havde også Prinsesse for en dag en kendingsmelodi. Gustav Winckler var ophavsmand til såvel tekst som melodi, og i filmen blev den sunget af Gitte Hænning, en af dansk populærmusiks unge talenter i disse år. Filmen var instrueret af Finn Henriksen og havde biografpremiere i 1962.

Have og Tivoli i København og senere af Danmarks Radios Kabaretorkester og Underholdningsorkester. Og der har været danske og internationale hits spillet af FDF-orkestre, pigegardes og musikskoleorkestre. Kort sagt: musik, som har omgivet mennesker i alle aldre i hverdagens mange situationer i det private og det offentlige rum.

Men der er også musik, som er stærkt forbundet med den spil-selv-kultur, der hørte til "et hjem med klaver": talrige små klassiske numre eller overkommelige arrangementer af lidt mere eller meget krævende værker, så den lille pianist kunne få et indblik i den store musik. En del af de nodeserier, der indgår i samlingen, er udtryk for et ønske om at udbrede den "gode musik" til et bredt publikum. Serietitlen *Wilhelm Hansens 50-Øres Bibliotek* taler sit tydelige sprog om denne kulturformidling, som også foregik gennem Wilhelm Hansens serie *Nordisk Musik Bibliotek*.

Men der er også de næsten utallige enkeltudgaver af populære numre. Her finder man bl.a. smægtende melodier fra tidens danske og udenlandske film – fra en periode, hvor sange som en naturlig ting indgik i film. Det er kort sagt den brede musikinteresse, der dokumenteres i samlingen.

Mange af disse tusindvis af titler vidner om en musikdyrkelse og -nydelse, som hører fortiden til. Det var før den elektriske revolution på populærmusikkens område, som for alvor slog igennem i 1960'erne med de små single-plader lige til at lægge på grammofofonen. Lidt senere kom spolebåndoptageren, som blev fast inventar på konfirmationsgavebordet; den afløstes i 1970'erne af den mere praktiske og let betjente kassettebåndoptager, og i 1980'erne tog de digitale reproduktionsmidler over med cd'ens stormløb på optagerne og de gamle vinylplader. Nodeudgaver af de populære numre dykkede fra disse år, godt støttet af kundernes dalende kendskab til nodeskrift! Vigtigt er det også, at musikken til film ændrede sig i løbet af 1970'erne og 80'erne, og at det nu ikke mere var tilstrækkeligt at spille et klaverarrangement af musikken for at kunne illudere virkningen fra biografen. Det er denne gradvise, men store ændring af musikkonsumet, som har gjort, at mange af disse nodeserier og enkeltudgaver i musiksmåtryk blev en saga blot. Det betyder selvfølgelig ikke, at der ikke er meget og meget at hente i samlingen – tværtimod! Den er en guldgrube for enhver, der er interesseret i dansk musik-kultur i perioden ca. 1880-1980 – og dem er der mange af – og for alle, der blot kan lide en god melodi.

Noter

- 1 Jytte Larsson: "Småtryks-samlingen i Det kgl. Biblioteks musikafdeling", *Musen. Nyt fra Dansk Musik Biblioteks Forening*, 5/3 (1993), s. 7.
- 2 Sven Lunn: "Opbygningen af Det kgl. Biblioteks Musiksamling", *Biblioteksarbejden* (1946), s. 7.
- 3 Larsson 1993.
- 4 Ibid.